Valtiovarainministeriö

Kekäläinen Antti
Järvenpää Soila

Neuvostoraportti

13.3.2024

EU/8/2024-VM-38

Ecofin-neuvoston 12.3.2024 sekä Euroryhmän ja laajennetun kokoonpanon kokoukset 11.3.2024, Bryssel; Yhteenvetoraportti

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 12.3.2024 ja Euroryhmä 11.3.2024

ECOFIN-neuvostossa valtiovarainministerit kävivät laajan keskustelun sosiaalisista investoinneista ja uudistuksista yhdessä EPSCO-neuvoston työ- ja sosiaaliministerien kanssa. Useammassa puheenvuorossa tunnistettiin sosiaalisten investointien määrittelyn ja taloudellisten vaikutusten arvioinnin haaste, mutta sosiaalisia investointeja pidettiin tärkeinä EU:n kilpailukyvyn ja tuottavuuden vahvistamisen kannalta. Puheenjohtajamaa Belgia pyrkinee valmistelemaan asiasta neuvoston päätelmät komiteatasolla.

Elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpanon asiakohdassa komissio antoi tilannekatsauksen välineen toimeenpanosta. Jäsenvaltioiden näkemykset RRF-välineen vaikutuksista jakautuivat. Puheenjohtaja valmistelee asiasta neuvoston päätelmät ja asiaan palataan huhtikuun Ecofin-neuvostossa.

Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutukset asiakohdassa komissio kertoi Ukrainan tukivälineen toimeenpanosta. Ehdotus Venäjän jäädytettyjen varojen ns. step 2 vaiheesta julkaistaan ennen maaliskuun Eurooppa-neuvostoa.

Puheenjohtaja sekä komissio informoivat ministereitä G20-maiden valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien helmikuun kokouksista.

Neuvoston suositus EU:n varainhoitovuoden 2022 yleisen talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden myöntämisestä komissiolle hyväksyttiin määräenemmistöllä. Viisi maata, mukaan lukien Suomi, äänesti vastuuvapauden myöntämistä vastaan. Neuvoston päätelmät EU:n vuoden 2025 talousarvion suuntaviivoista hyväksyttiin yksimielisesti.

Euroryhmä sopi julkilausumasta finanssipolitiikan suuntaviivoista vuodelle 2025. Julkilausumassa todetaan, että lievästi vakauttava finanssipolitiikan viritys on sopivaa nykyisessä tilanteessa. Euroryhmä laajennetussa kokoonpanossa hyväksyi myös julkilausuman pääomamarkkinaunionin tulevaisuudesta. Julkilausumassa korostetaan tehokkaita avoimia pääomamarkkinoita yritysten kilpailukyvyn, innovaatioiden ja parempien rahoitusmahdollisuuksien näkökulmasta sekä identifioidaan politiikka-prioriteettialueita tavoitteiden saavuttamiseksi.

Muut asiat: Tilannekatsaus vireillä oleviin rahoituspalvelualan lainsäädäntöhankkeisiin

Puheenjohtaja ja komissio kertoivat ajankohtaisista rahoitusmarkkinasääntelyhankkeista. Puheenjohtajan mukaan Belgia on pystynyt viemään loppuun neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa kaikissa kolmikantavaiheessa olleissa esityksissä ja pyrkii loppukaudellaan edistämään keskeneräisten esitysten työstämistä neuvostossa. Komissio kehotti neuvostoa erityisiin ponnisteluihin pääomamarkkinaunioniin liittyvässä lähdeveroehdotuksessa, kuten myös pankkien kriisinratkaisu-paketissa.

Sosiaaliset investoinnit ja uudistukset (yhteiskokous työ- ja sosiaaliministerien kanssa)

Puheenjohtaja kertoi, että on toimittanut delegaatioille pj:n taustadokumentin, jossa esitetään kaksi kysymystä ministereille.

Puheenjohtajamaan alustuksessa kerrottiin, että Belgian pj-kauden yksi prioriteeteista on ollut tiivistää yhteistyötä sosiaalipuolen ja talouspuolen välillä. Kyseessä on ollut yhteinen projekti Espanjan kanssa ja epävirallinen työryhmä on työstänyt asiaa viime kuukaudet ja tarkastellut mm. metodologiaa. Belgia katsoo, että hyvin suunniteltu sosiaalipolitiikka edesauttaa myös julkisen talouden tasapainottamisessa, mutta tähän tarvitaan laadukasta aineistoa. Lisäksi tarvitaan EU-tason työkaluja näiden arvioimiseen.

Komission mukaan sekä työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston (EPSCO) että talous- ja rahoitusasioiden neuvoston (ECOFIN) työ edistää merkittävästi EU:n keskeisten tavoitteiden saavuttamista, muun muassa elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) ja maakohtaisten suositusten (CSR) kautta. Komission mukaan tässä tilanteessa oikea sosiaalipolitiikka näyttelee merkittävää roolia ja on tärkeää myös parantaa julkista taloutta. Kasvua edistävät investoinnit ja uudistukset ovat keskiössä. Komissio toivottaa tämän yhteisen työn tervetulleeksi.

Keskustelussa useampi jäsenvaltio korosti sosiaalipolitiikan ja talouspolitiikan välistä yhteyttä. Useammassa puheenvuorossa tunnistettiin sosiaalisten investointien määrittelyn ja taloudellisten vaikutusten arvioinnin haaste, mutta sosiaalisia investointeja pidettiin tärkeinä EU:n kilpailukyvyn ja tuottavuuden vahvistamisen kannalta. Osa jäsenvaltioista, Suomi mukaan lukien, totesi, että ei näe mahdollisille neuvoston päätelmille lisäarvoa, kun taas osa jäsenvaltioista tuntui olevan neutraali asian suhteen ja osa ilmaisi kannattavan EU-tason ohjeiden (”guidelines”) laatimista. Useamman ECOFIN-ministerin puheenvuorossa, Suomi mukaan lukien, esiintyi toive pitää eurooppalainen ohjausjakso nykyisen työnjaon mukaisena.

Suomen puheenvuorossa tuotiin esille muun muassa, että investoinnit ja uudistukset ovat osa rakennepoliittista kokonaisuutta. Keskeistä on myös tunnistaa se, että osa toimista voi olla sellaisia, että niillä on hyvinvointia tukevaa vaikutusta, mutta ne eivät edistä julkista kestävyyttä; toisin sanoen ne eivät tuota tarpeeksi tuloja kattaakseen niiden menot edes pitkällä aikavälillä. Suomi korosti, että eri politiikkatoimien menestys riippuu niiden suunnittelusta, rahoituksesta sekä toteutuksesta ja niiden tulee perustua tutkimukseen. Suomi toivottaa tervetulleeksi yritykset parantaa tämän osalta metodologiaa vaikutusten arvioinnissa. Suomi muistutti, että rakenteellisten uudistusten ja investointien tapauksessa niiden taloudelliset vaikutukset riippuvat paljon siitä, miten ne rahoitetaan.

Puheenjohtajamaa Belgian ministerien loppupuheenvuoroissa todettiin, että talouspolitiikka ja sosiaalipolitiikka täydentävät toisiaan ja keskustelua pitää ehdottomasti jatkaa. EU:n työllisyyskomitea (EMCO) ja sosiaalisen suojelun komitea (SPC) alkavat työstää vapaaehtoisia ohjeita (”guidelines”). Edelleen painotettiin, että ohjausjakso jatkaa toimintaansa talouspolitiikan koordinaatiossa, mutta tänään on ollut tarkoitus tiivistää yhteistyötä neuvostotasolla. Puheenjohtaja ottaa eri komiteoihin ja jäsenvaltioihin yhteyttä ja pyrkinee tekemään asiasta neuvoston päätelmät.

Elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano

Puheenjohtaja kertoi, että elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) on jo myönnetty 225 mrd. euroa ja nyt ollaan siirretty välineen toiselle puoliskolle. Puheenjohtaja aikoo järjestää huhtikuussa laajemman keskustelun komission RRF-puoliväliraportista, josta aikoo myös valmistella neuvoston päätelmät. Nyt on tarkoitus kuulla vain tilannekatsaus.

Komissio antoi tilannekatsauksen elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta. Komission mukaan kaikkien jäsenmaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmia on päivitetty viime vuonna asetuksen aikamääreen puitteissa. Komissio kannusti neljää maata toimittamaan RePowerEU-luvun suunnitelmaansa mahdollisimman pian. Komission mukaan RRF-puoliväliarvio osoittaa, että väline on auttanut jäsenvaltioita elpymään kriisistä sekä muokkaamaan talouksistamme kestävämpiä lukuisten uudistusten johdosta. RRF-väline on myös pystynyt mukautumaan uusiin kriiseihin. Komissio toivoi, että tulevien viikkojen aikana keskustellaan tarkemmin, mitä RRF-välineestä ollaan opittu ja miten sitä voidaan parantaa.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa osa jäsenvaltioista varoitteli vetämästä liian suoria johtopäätöksiä RRF-välineestä komission puoliväliraportin perusteella. Osa jäsenvaltioista tuntui katsovan, että RRF-väline on jo menestystarina.

Suomen puheenvuorossa esitettiin huoli varsin myönteisestä kuvasta, joka instrumentista annetaan. Näyttää esimerkiksi siltä, että iso elpymispaketti on vahvistanut investointeja vain vähän eikä komissio huomioi inflaatiota paremmin raportissa. Lisäksi puheenvuorossa muistutettiin, että Suomi hyväksyi RRF-välineen vain poikkeuksellisena ja väliaikaisena instrumenttina eikä pidä viittauksista tuleviin vastaavanlaisiin instrumentteihin ja, että valvonta- ja tarkastusmekanismeja tulee noudattaa.

Puheenjohtaja totesi, että asiaan palataan huhtikuun ECOFIN-neuvostossa ja asiasta on tarkoitus laatia neuvoston päätelmät.

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Puheenjohtaja kertoi alustuksessaan, että 50 mrd. euron Ukraina-tukivälineestä on päästy sopuun.

Komission mukaan ensimmäinen maksatus Ukraina-tukivälineen kautta on tarkoitus tehdä jo lähipäivien aikana. Komissio muistutti, että Ukraina tarvitsee myös kansainvälisten kumppaneiden tukea ja viestit USA:sta ovat huolestuttavia. Lisäksi komissio valmistelee Venäjän jäädytettyjä varoja koskevaa ns. step 2 ehdotusta, joka julkaistaan mahdollisesti ennen maaliskuun Eurooppa-neuvostoa. Komissio on valmis myös jatkamaan keskusteluja G7:ssä asiasta.

Euroopan keskuspankki painotti, että step 2 –ehdotuksen pitää olla kansainvälisten lakien mukainen. EKP varoitteli myös erilaisista riskeistä siihen liittyen.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa komission tuleva step 2 -ehdotus toivotettiin tervetulleeksi. Sekä komission että jäsenvaltioiden puheenvuoroissa esiintyi myös huoli kansainvälisten kumppaneiden haasteista Ukrainan tukemisessa ja osa toivoi jo konkreettisia suunnitelmia asian varalle.

Suomi kannatti puheenvuorossaan Venäjän jäädytettyjen varojen käyttöä ja odottaa step 2 -ehdotusta. Lisäksi puheenvuorossa pidettiin myös Euroopan rauhanrahastoa (EPF) keskeisenä Ukrainan tukemisessa.

G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 28.-29.2.2024 kokouksen seuranta

Puheenjohtaja kertoi, että on toimittanut jäsenvaltioille kirjeen Brasilian São Paulossa helmikuussa pidetystä kokouksesta. G20-kokouksessa oli keskusteltu muun muassa kansainvälisestä verotuksesta ja epätasa-arvoa vähentävästä talouspolitiikasta.

Komission mukaan geopolitiikasta käytiin vaikeat keskustelut ja lopputuloksena oli vain puheenjohtajan lausunto. Saudi-Arabialla on nyt Kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean (IMFC) puheenjohtajan tehtävä. Ukrainan tukemisen osalta on tärkeää pyrkiä tekemään yhteistyötä Saudi-Arabian kanssa.

EU:n budjetti: Suositus vuoden 2022 talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden myöntämisestä komissiolle

Puheenjohtaja esitteli asian todeten, että neuvoston suosituksessa huomioidaan Euroopan tilintarkastustuomioistuimen (ETT) havainnot virheiden määrän kasvusta ja kehotetaan komissiota ryhtymään toimiin virheiden korjaamiseksi ja ETT:n suosituksen toimeenpanemiseksi. Samalla neuvosto kuitenkin huomioi myös komission näkemyksiä menojen monivuotuisuudesta ja jo tehdyistä korjaustoimista ja neuvosto suosittelee vastuuvapauden myöntämistä komissiolle. Pj. totesi joidenkin jäsenmaiden päätyneen toisenlaiseen arvioon.

Suomi totesi puheenvuorossaan, että se ei voi tukea neuvoston suositusta vastuuvapauden myöntämiseksi komissiolle. Suomi on liittynyt asiassa yhteiseen lausumaan Tanskan, Ruotsin, Itävallan ja Alankomaiden kanssa. Suomella on erityinen huoli merkittävästi kohonneesta virhetasosta ja korkean virheriskin menojen isosta osuudesta EU-budjetissa. Komission on vahvistettava toimiaan virhetason laskemiseksi. Sääntöjä ja varainhallintoa on yksinkertaistettava, tarkastusten on oltava tehokkaampia, mutta kuitenkin kustannustehokkaita, keskittyen suurimpien riskien menoeriin.

Komissio toivotti neuvoston vastuuvapaussuosituksen tervetulleeksi. Koheesio- ja elpymisvälineen kaikista havainnoista komissio ei ole samaa mieltä kuin ETT tai neuvosto. Virhetaso ei mittaa petoksia vai varojen tuhlausta, vain sääntöjen noudattamista. Niiden yksinkertaistaminen on siksi tärkeää.

Puheenjohtaja totesi komission saaneen neuvostolta vastuuvapaussuosituksen.

Päätelmät EU:n vuoden 2025 talousarvion suuntaviivoista

Puheenjohtajan mukaan suuntaviivoissa tunnustetaan talousarvion tärkeä rooli EU:n tavoitteiden ja prioriteettien saavuttamisessa. Eurooppa-neuvoston päätökset on huomioitava tarkkaan, vuoden 2025 budjetin täytyy jatkaa Ukrainan tukemista. Toisaalta myös varovainen budjetointi ja riittävien marginaalien jättäminen on keskeistä. Otsakkeessa 7 (henkilöstömenot) on kaikkien instituutioiden pidättäydyttävä lisäyksistä, erityisesti muiden kuin palkkoihin sidonnaisten menojen osalta. EU:n ohjelmille on oltava riittävä rahoitus ja maksatusten riittävyys on varmistettava, pitäen kiinni budjetointiperiaatteista ja talousarvion tyydyttävästä toteutuksesta. Komission on toimittava puolueettomana välittäjänä budjettivallan käyttäjien apuna. Neuvosto korostaa näiden suuntaviivojen merkitystä ja edellyttää komission huomioivan ne.

Komissio totesi arvostavansa puheenjohtajamaa Belgian työtä yksimielisten neuvoston suuntaviivojen laatimisessa. Komissio muistutti kuitenkin rajallisista marginaaleista ja joustomahdollisuuksista etenkin otsakkeissa 6 (naapurialueet ja muu maailma) ja 2b (EU:n elpymisväline, NGEU).

Puheenjohtaja totesi suuntaviivojen tulleen hyväksytyiksi.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Purra ja virkamiesvaltuuskunta

Euroryhmä 11.3.2024

1. **Makrotaloudellinen kehitys euroalueella ja finanssipolitiikan ohjeistus 2025**

Euroryhmä sopi julkilausumasta finanssipolitiikan suuntaviivoista vuodelle 2025. Julkilausumassa todetaan, että lievästi vakauttava finanssipolitiikan viritys on sopivaa nykyisessä tilanteessa. Uusien EU:n finanssipoliittisten sääntöjen tultua voimaan euroryhmässä tarkastellaan finanssipolitiikan viritystä uudelleen ja käydään tiivistä vuoropuhelua.

Euroryhmä laajennetussa kokoonpanossa

1. **Euroryhmän julkilausuma pääomamarkkinaunionin tulevaisuudesta**

Euroryhmä laajennetussa kokoonpanossa sopi myös julkilausumasta pääomamarkkinaunionin tulevaisuudesta. Julkilausumassa korostetaan EU:n tavoitetta olla innovaatiojohtaja maailmassa. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi yritysten rahoitusmahdollisuuksia pitäisi parantaa, ja yritysten kasvulle ja laajentumiselle tulee antaa enemmän tilaa. Julkilausumassa korostetaan yritysten kilpailukyvyn näkökulmaa. Julkilausumassa identifioidaan politiikkaprioriteettialueiden ABC. Julkilausumassa prioriteetilla A (*Architecture*) tarkoitetaan pääomamarkkinoiden rakenteiden – kuten esimerkiksi arvopaperistaminen, valvonta, kaupankäynti-infrastruktuuri – kehittämistä niin, että hallinnollista taakkaa vähennetään ja sääntelyä järkiperäistetään rahoitusmarkkinoiden vakautta vaarantamatta. Julkilausuman prioriteettiin B (*Business*) sisältyy erilaisia toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että yrityksillä, erityisesti pienillä ja keskisuurilla yrityksillä, on pääsy markkinarahoitukseen, jonka avulla ne voivat kasvaa EU:ssa. Julkilausuman C (*Citizens*) tarkoittaa toimia, joilla helpotetaan yksityisijoittajien pääsyä pääomamarkkinoille ml. kustannustehokkaiden säästämiskohteiden määrän kasvattamista. Jäsenvaltioiden näkemykset erosivat eniten pääomamarkkinoiden valvonnan osalta mutta kompromissiteksti katsottiin riittäväksi, ja asiasta saatiin sopu.

Julkilausuma perustuu lähes vuoden kestäneisiin poliittisiin keskusteluihin Euroopan pääomamarkkinoiden tulevaisuudesta, joita käytiin kaikkien EU:n jäsenvaltioiden ministerien kanssa. Tavoitteena on, että lausunto esitellään johtajille eurohuippukokouksessa maaliskuussa 2024. Euroryhmän laajennetun kokoonpanossa

2. **Eurohuippukokouksen valmistelu**

Euroryhmän puheenjohtaja esitteli pääkohdat kirjeestä, jonka hän osoittaa eurohuippukokouksen puheenjohtajalla. Euroryhmän puheenjohtaja raportoi euroryhmässä lokakuusta 2023 lähtien tehdystä työstä ja esittelee tulevien kuukausien suunnitelmat.

Suomen edustajat

Valtiovarainministeri Riikka Purra (VM), Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM)